

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3440/2020. (XII. 9.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság (a Pécsi Ítéltábla Bpi.II.248/2019/4. számú végzése, valamint) a Kúria Bpkf.II.1.362/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó magánszemélyek jogi képviselőjük (dr. Kollár Károly ügyvéd, Dr. Krasznai és Dr. Kollár Ügyvédi Iroda) útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Pécsi Ítéltábla Bpi.II.248/2019/4. számú végzése, valamint a Kúria Bpkf.II.1.362/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására alapul szolgáló ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] 2.1. Az indítványozókat költségvetési csalás büntette, folytatólagosan elkövetett számvitel rendjének megsértése büntette, valamint folytatólagosan elkövetett hamis magánokirat felhasználásának vétsége miatt elítélték. Az ezen ügyben (a továbbiakban: alapügy) született bírósági döntések, a Kaposvári Törvényszék 3.B.433/2014/352/III. számú ítélete és a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróságnak 2019. április 9-én jogerőre emelkedett Bf.III.42/2018/23. számú ítélete ellen az indítványozók – védője – által előterjesztett perújítási indítványát a Pécsi Ítéltábla 2019. szeptember 13-án kelt Bpi.II.248/2019/4. számú végzésével elutasította.
- [4] 2.2. Ezen elutasító végzés ellen az indítványozók védője fellebbezést jelentett be, a végzés megváltoztatása és – mindkét indítványozó tekintetében – a perújítás elrendelése érdekében. A fellebbezés indokolása szerint az indítvány alapjaként becsatolt iratok tárgyalás anyagává tételére az alapeljáráásban nem került sor. Emiatt sem a vádnak, sem a védelemnek nem nyílt lehetősége arra, hogy azzal összefüggésben észrevételt vagy indítványt terjesszen elő, illetve hogy azt más bizonyítékokkal összevethesse. A védő sérelmezte, hogy nem történt meg a csatolt közjegyzői nyilatkozat értékelése és egy tanú meghallgatása, továbbá összességében azt, hogy számára nem állapítható meg, hogy a bíróság miként jutott arra a következtetésre, miszerint a közölt adatok nem alkalmasak az indítványozók védekezése alátámasztására, ha ezen iratokat nem ismertette. Vitatta azt az ítéltáblai állítást, hogy az általuk csatolt iratok nagy hasonlóságot mutatnak egy, az alapügyben már értékelt szakvéleménnyel.
- [5] A támadott ítéltáblai végzés a perújítási indítvány tárgyában úgy foglalt állást, hogy a perújítási indítványhoz csatolt iratok „már az ügy jogerős befejezése előtt előtérbe kerültek”, oly módon, hogy azokat éppen az indítványozók meghatalmazott védője bocsátotta a másodfokon eljáró bíróság rendelkezésre. Így ezen a), b) és c) sorszámmal jelzett „bizonyítási eszközök (okiratok), illetve az azokból származtatható tények nyilvánvalóan nem minősülnek új bizonyítéknak”. Kiemelte az ítéltáblai indokolás, hogy „[a] tárgyalás kitűzésének, illetve a bizonyítás felvételének mellőzése nem jelenti azt, hogy a becsatolt okiratok jelentőségének a figyelembevétel, tartalmi sajátosságainak a mérlegelése elmaradt volna. Éppen ellenkezőleg, a jogerős ügydöntő határozat meghozatalára ezen okiratok meglétének, illetve az általuk rögzített adatoknak és tényeknek az ismeretében került sor, melyről a másodfokú bíróság – határozatának 9. oldal 5. bekezdésében – számot is adott.” Az ítéltáblai végzés szerint „[a] perújítási indítványhoz csatolt a) b) és c) sorszámmal jelzett okiratok értékelése már az alapügyben megtörtént”.

- [6] 2.3. A Legfőbb Ügyészség a BF.1356/2019/2. számú átiratában az indítványozói fellebbezést alaptalannak tartotta, és a támadott végzés helyben hagyását indítványozta. Kifejtette, hogy egy bizonyíték nem minősíthető újnak, ha azt a bíróság a tényállás megállapítása során felhasználta vagy értékelte. Annak nincs jelentősége, hogy azt a bíróság perrendszerűen, tárgyalás keretében ismertette, avagy más módon került abba a helyzetbe, hogy a bizonyítékot értékelje. A jelen ügyben a másodfokú bíróság az ítélete 9. oldalán értékelte a védő által csatolt okiratokat és megállapította, hogy azok olyan ügyletekre utalnak, melyek a vád tárgyává tett számlákkal nem állnak összefüggésben. A Legfőbb Ügyészség arra is rámutatott, hogy az indítványozók által sérelmezett, a bíróság által a szakvéleménnyel összefüggésben tett megállapítások helyesek, a fellebbezésben közölt adatok és a szakvéleményben értékelt adatok között megállapítható az átfedés, azok nem tekinthetők új bizonyítéknak.
- [7] 2.4. A Pécsi Ítéltáblának (Bpi.II.248/2019/4. számú) az indítványozói perújítási indítványt elutasító végzésével szemben az indítványozók védője fellebbezést terjesztett elő.
- [8] A Kúria a Bpkf.II.1.362/2019/2. számú végzésével a Pécsi Ítéltábla (Bpi.II.248/2019/4. számú) a perújítási indítványt elutasító végzését helybenhagyta.
- [9] A Kúria indokolásában rámutatott arra, hogy a perújítás a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 637. § (1) bekezdése a) pontja szerinti oka a jogerős ítélettel szembeni ténybeli kifogás lehetőségét biztosítja, azonban nem feltétlenül, hanem három – egymásra épülő – feltétel fennállása esetén. Ez okból ugyanis akkor rendelhető el a perújítás, ha a bejelentett bizonyíték újnak tekinthető; az alapügyben nem merült fel, vagy felmerült, de azt az eljáró bíróság nem értékelte; és az ekként újnak tekinthető bizonyíték alkalmas arra, hogy valamely ténynek – a jogerős határozatban foglaltaktól – eltérő, vagy önmagában új tény megállapítását eredményezze. Végül az újnak tekintendő bizonyíték, az eltérő, illetve új tény megállapítására való alkalmassága folytán perdöntő jellegű, azaz egyben azt is valószínűsíti, hogy lényegesen meg kell változtatni a jogerős határozat bűnösségre vagy büntetéskiszabásra vonatkozó rendelkezését, illetve az eljárást meg kell szüntetni.
- [10] A Kúria kiemelte, hogy a Be. értelmében ebben a sorrendben kell – egyenként és minden új bizonyítékként felmerült körülmény kapcsán – az egyes feltételek meglétét vizsgálni. Ha valamelyik feltétel esetében nemleges az eredmény, akkor a továbbiak vizsgálata már közömbös.
- [11] A Kúria végzésének indokolása szerint a támadott döntés helyesen állapította meg, hogy „a védő által sem vitatottan az alapügy másodfokú eljárásában is becsatolt, és a másodfokú bíróság rendelkezésére állt okiratok nem felelnek meg a Be. szerinti követelményrendszer részben első, részben második lépcsőjének, mert nem tekinthetők új bizonyítéknak, illetve új tény megállapítására nem alkalmasak. Ennek megítélése során annak van jelentősége, hogy az alapügyben eljáró bíróság előtt ismert volt-e a bizonyíték tartalma, és arra tekintettel volt-e a bizonyítás során. Ez azonban nem jelenti feltétlenül a bizonyíték elfogadását, de még csak tartalmi értékelését sem.” Kiemelte a kúriai végzés indokolása, hogy „a bizonyítás részét képezi az olyan (felajánlott) bizonyíték is, melynek tartalmát a bíróság megismerte, azonban nem találta alkalmasnak vagy szükségesnek a tényállás valóság-hű feltárására. Jelen ügyben erről van szó.” A kúriai végzés indokolása szerint kétségtelen, hogy a bizonyítási indítvány elutasítására vonatkozó formális indokolást a másodfokú ítélet nem tartalmaz. Ugyanakkor a másodfokú ítélet 9. oldalán írt indokolásból egyértelműen kitűnik, hogy a másodfokú bíróság az okiratokat ismerte és értékelte is, és ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy azok nem állnak összefüggésben a vád tárgyává tett ügyletekkel, és ezért nem tette a bizonyítás részévé azokat.
- [12] A Kúria felhívta a figyelmet arra a következetes bírói gyakorlatra (utalva a BH 1978.468., BH 2018.41. jogegységi döntésekre), hogy a mellőzött bizonyítási indítvány megismérlése alapján perújításnak nincs helye.
- [13] A másodfokú ítélet indokolásában nem érintett, de a védő által korábban becsatolt és a perújítási indítványban is hivatkozott okiratok kapcsán a Kúria kiemelte, hogy a Pécsi Ítéltábla a támadott végzésében, ezen okiratok tartalmi értékelésével állapította meg azt, hogy az azokban szereplő adatok lényegében megegyeznek az alap-eljárás során más, konkrétan megjelölt bizonyítási eszközökből már az elsőfokú eljárásban is ismert és értékelt adatokkal. Perújítás esetében nem a bizonyítási eszköznek, hanem a bizonyítéknak kell újnak lennie (BH 2015.123., valamint BH 2011.305.). A kúriai végzés kiemelte, hogy az a körülmény, hogy ezen okiratokat a védő a szakvélemény elkészülése után csatolta be, nem érinti a Pécsi Ítéltábla azon megállapításának helyességét, hogy az azokban foglalt adatok jórészt azonos tartalmúak.
- [14] A fentiek alapján a Kúria a Pécsi Ítéltábla döntését helybenhagyta, és az 2019. november 26-án véglegessé vált.

- [15] 3. Az indítványozók ezt követően nyújtották be alkotmányjogi panaszukat a Pécsi Ítéltábla és a Kúria végzései ellen szemben.
- [16] 3.1. Az alkotmánybírósági előkészítő eljárás során az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra szólította fel az indítványozókat. Az indítványozók kiegészítették indítványukat, és azt egységes szerkezetbe foglalták. Összességében a fellebbezési kérelmükben már sérelmesnek vélt bírósági eljárás alaptörvényességét vitatták az alábbiak szerint.
- [17] 3.2. Az indítványozók álláspontja szerint a Kúria végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joguk részét képező, a fegyverek egyenlőségének követelményét és a perben való hatékony részvételhez való jogukat, valamint ezzel összefüggésben sértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogukat. Panaszukban idézték a 11/2017. (V. 26.) AB határozat [29]–[30] bekezdéseiben megfogalmazott alkotmánybírósági gyakorlatot, amely a jogorvoslati jog hatékony és tényleges érvényesülésének biztosítását követeli meg mind a jogalkotótól, mind a jogalkalmazótól.
- [18] Az alaptörvény-ellenességet nézetük szerint az okozza, hogy a bizonyítékok értékelésének mellőzése révén védelmük korlátozódott és ezáltal a fellebbezési jogosultságuk is („tartalmilag”) kiüresedett. Panaszukban kiemelték, hogy az alapügyben védelmük „indítványozta tárgyalás tartását, a becsatolt tárgyi bizonyítási eszköznek a bizonyítási eljárás részévé tételét, felhasználását, az abból kinyerhető bizonyítékok összevetését a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokkal, és ez alapján a tényállás megállapítását”.
- [19] Az indítványozók sérelmezték, hogy az általuk kiemelt jelentőségűnek vélt bizonyítási eszközök „kirekesztéséről” formális döntés nem született, és értékelésük sem történhetett meg”. Eseti döntésekre hivatkozva állították, hogy perújítási eljárásban „új bizonyíték az az adat, amely a korábbi eljárásban felmerült, de azt az eljáró bíróság nem értékelte”. Panaszindítványuk szerint a Kúria jogértelmezése fosztotta meg őket a védelemhez és a jogorvoslathoz való joguktól, mert az „nem állt összhangban a jog alkotmányos tartalmával”.
- [20] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány 52. § (1) és (1b) bekezdésében megfogalmazott követelményeknek megfelel.
- [21] Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be”. E feltételnek az indítvány az alábbiak miatt nem felel meg.
- [22] 4.1. Az indítványozók az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az eljáró bíróságok jogértelmezésében, következtetései levonásában és indokolási hiányosságában látták. Vitatták a perújítási kérelmet elutasító végzések jogértelmezését és a rendelkezésre álló bizonyítékok bíróságok általi értékelését, álláspontjukat saját jogértelmezésükre és a bizonyítékoknak saját vélemények szerinti értékelésükre alapítva; érvelésük lényegében az eljáró bíróságok döntéseinek szakjogi-bizonyíték értékelési vitatására épült.
- [23] Az Alkotmánybíróság – mint azt már több ügyben is hangsúlyozta – tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) Indokolás [5]}. Önmagában az, hogy az indítványozó a bírósági ítélet érvelését magára nézve hátrányosnak tartja, nem alkotmányossági kérdés, és az az indokolt bírói döntéshez való jogra való hivatkozással sem tehető azzá.
- [24] A felmerülő jogkérdésnek az indítványozó felfogásától eltérő bírói megítélésével kapcsolatban az Alkotmánybíróság rámutat töretlen gyakorlatára, miszerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülvizsgálatára már nem rendelkezik hatáskörrel. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. §-ában

szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó szakjogi vagy kizárólag törvény értelmezési kérdésben foglaljon állást. „Sem a jogállamiság elvont elve, [...] sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {Először lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}

- [25] Az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben rámutatott: a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson [21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [97]].
- [26] Az indítványozók által felhozott törvényességi szakjogi kérdések körébe tartozó érvek azonban nem hozhatók összefüggésbe a fegyverek egyenlőségének érvényesülését, a perben való hatékony részvétel és a védelemhez való jog biztosítását is előíró tisztességes eljárás alaptörvényi rendelkezéseivel.
- [27] A másodfokú bíróság döntésének az indítványozók által kifogásolt indokolási hiányai kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a támadott kúriai döntés – ahogy az indokolás [7]–[14] bekezdései bemutatják – egyértelműen és részletesen számot ad arról, hogy a bíróság az indítványozott bizonyítékok megismerésének és egybevetésének, valamint értékelésének és ezzel összefüggésben indokolási kötelezettségének az eljárási szabályok követésével maradéktalanul eleget tett. Az indítványozók által perújítási okként megjelölt okiratok és az ügy összefüggéseit a bíróság feltárta és vizsgálata eredményeként kialakított álláspontját részletesen megindokolta. A fentiekre tekintettel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában a bírói döntések alaptörvényességének kételye a döntések indokolásával kapcsolatosan sem merült fel.
- [28] 4.2. Az indítványozók, állításuk szerint, az indítványban kifejtettek okából, el voltak zárva hatékony és tényleges jogorvoslathoz való joguk gyakorlásának lehetőségétől.
- [29] Azon túlmenően, hogy a perújításhoz való jog mint rendkívüli jogorvoslat nem áll az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének védelme alatt, az Alkotmánybíróság rámutat, hogy „[a] jogorvoslathoz való jog lényegi tartalma azt követeli meg a jogalkotótól, hogy a hatóságok vagy bíróságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében tegye lehetővé a valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét olyan döntés meghozataláért, amely képes a sérelmezett döntést felülvizsgálni, és a sérelem megállapítása esetén a döntésre visszaható módon a sérelmet orvosolni.” {35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]} Ugyanakkor a jogorvoslathoz való jog nem garantálja az érintett által sérelmesnek tartott elsőfokú döntés megváltoztatását, és nem biztosít jogot a számára kedvezőnek tartott döntéshez. Amint arra az Alkotmánybíróság korábban már rámutatott: „Az, hogy az indítványozó a konkrét ügyében – a jogorvoslat ellenére – elvesztett lett, azaz a jogerős határozatot hozó bíróság nem osztotta (jogi) álláspontját egy konkrét kérdésben, nem teszi az eljárást tisztességtelenné, emiatt nem válik az eljárás és a döntés önkényessé sem [...]” {3327/2014. (XII. 10.) AB végzés, Indokolás [15], korábban: ABH 2011, 2347, 2352; megerősítette: 3389/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [11]} „A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3123/2013. (VI. 24.) AB végzés, Indokolás [11]}
- [30] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy jelen ügyben az indítványozó a Pécsi Ítéltábla döntésével szembeni jogorvoslathoz való jogával élhetett és élt is, attól nem volt elzárva.
- [31] 5. A fentiekből következően a bírói döntések alaptörvényességének kételye sem az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése, sem a XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásban nem merült fel.
- [32] A támadott döntés mindezekre tekintettel a jelen ügyben feltárható összefüggések alapján – alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség hiányában – figyelemmel az Abtv. 29. §-ában foglaltakra, nem képezheték érdemi vizsgálat tárgyát.

[33] 6. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2020. november 17.

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Dienes-Oehm Egon
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Salamon László
előadó alkotmánybíró helyett

Dr. Szalay Péter s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Szabó Marcel
alkotmánybíró helyett

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/518/2020.

